

DIREKTIIVID

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2019/633,

17. aprill 2019,

mis käsitleb põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjatevahelistes suhetes esinevaid ebaausaid kaubandustavasid

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 43 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas on põllumajandustoodete ja toiduainete tarnijate ja ostjate läbirääkimispositsiooni erinevuste märkimisväärne tasakaalustamatus tavaline. Selline läbirääkimispositsioonide tasakaalustamatus toob endaga tõenäoliselt kaasa ebaausad kaubandustavad, kui suuremad ja mõjukamad kaubanduspartnerid püüavad seoses müügitehinguga läbi suruda teatavaid neile kasulikumaid tavasid või lepingulisi suhteid, kui üks kaubanduspartner on nõrgem kui teised. Sellised tavad võivad näiteks: kalduda suurel määral kõrvale heast äritavast, olla vastuolus hea usu ja ausa kauplemise põhimõttega ning olla ühepoolset kehtestatud ühe kaubanduspartneri poolt teise suhtes; kujutada endast majandusliku riski põhjendamatu ja ebaproportsionaalset üleminekut ühelt kaubanduspartnerilt teisele või kujutada endast ühe kaubanduspartneri õiguste ja kohustuste märkimisväärset tasakaalustamatust. Teatavad tavad võivad olla ilmselgelt ebaausad isegi siis, kui mõlemad pooled on nendega nõus. Liidu tasandil tuleks kehtestada ebaausate kaubandustavade vastase kaitse miinimumstandard, et vähendada selliste tavade esinemist, mis tõenäoliselt mõjutavad negatiivselt põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa elatustaset. Käesoleva direktiivi minimaalse ühtlustamise põhimõtte võimaldab liikmesriikidel võtta vastu või jätta kehtima riigisisised normid, mis lähevad kaugemale käesolevas direktiivis loetletud ebaausatest kaubandustavadest.
- (2) Alates 2009. aastast on kolmes komisjoni väljaandes (komisjoni 28. oktoobri 2009. aasta teatis toiduainete tarneahela parema toimimise kohta Euroopas, komisjoni 15. juuli 2014. aasta teatis ebaausate kauplemistavade vastu võitlemise kohta ettevõtjatevahelises toiduainete tarneahelas ning komisjoni 29. jaanuari 2016. aasta teatis ettevõtjatevaheliste ebaausate kauplemistavade kohta toiduainete tarneahelas) keskse teemana käsitletud toiduainete tarneahela toimimist, sealhulgas ebaausate kaubandustavade esinemist. Komisjon pakkus välja soovitatavad omadused, mis võiksid olla toiduainete tarneahelas esinevaid ebaausaid kaubandustavasid käsitlevatel riiklikel ja vabatahtlikel juhtimisraamistikel. Mitte kõik neist omadustest ei ole saanud liikmesriikide õigusraamistike või vabatahtlike juhtimissüsteemide osaks ning seetõttu on kõnealuste tavade esinemine jätkuvalt liidu poliitiliste arutelude keskmes.
- (3) Komisjoni juhitud toiduainete tarneahela toimimise parandamist käsitlev kõrgetasemeline foorum kiitis 2011. aastal heaks toiduainete tarneahela vertikaalsete suhete hea tava põhimõtted, milles olid kokku leppinud toiduainete tarneahela ettevõtjate enamikku esindavad organisatsioonid. Nende põhimõtete alusel loodi 2013. aastal tarneahelaalgatus.

⁽¹⁾ ELT C 440, 6.12.2018, lk 165.

⁽²⁾ ELT C 387, 25.10.2018, lk 48.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 12. märtsi 2019. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ning nõukogu 9. aprilli 2019. aasta otsus.

- (4) Euroopa Parlament kutsus oma 7. juuni 2016. aasta resolutsiooniga ebaõiglaste kaubandustavade kohta toiduainete tarneahelas⁽⁴⁾ komisjoni üles esitama ettepanek ebaausaid kaubandustavasid käsitleva liidu õigusraamistiku kohta. Nõukogu kutsus oma 12. detsembri 2016. aasta järeldustes põllumajandustootjate positsiooni tugevdamise kohta toiduainete tarneahelas ja ebaausate kaubandustavade vastu võitlemise kohta komisjoni üles viima õigel ajal läbi mõjuhindamine eesmärgiga esitada ettepanek liidu seadusandliku raamistiku või muude kui seadusandlike meetmete kohta ebaausate kaubandustavade käsitlemiseks. Komisjon koostas mõjuhinnangu ning sellele eelnesid avalik konsultatsioon ja sihtotstarbelised konsultatsioonid. Peale selle esitas komisjon seadusandliku protsessi käigus teavet, mis näitab, et suuremad ettevõtjad moodustavad märkimisväärse osa üldisest toodangu väärtusest.
- (5) Põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas osalevad põllumajandustoodete ja toiduainete tootmise, töötlemise, turustamise, tarnimise ja jaemüügi etappides erinevad ettevõtjad. Tarneahel on ülekaalukalt olulisim kanal, mille kaudu jõuavad põllumajandustooted ja toiduained põllumajandusettevõttest toidulauani. Kõnealused ettevõtjad kauplevad põllumajandustoodete ja toiduainetega, st põllumajanduslike esmatoodetega, sealhulgas kala- ja vesiviljelustoodet, mis on loetletud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) I lisas, ning nimetatud lisas loetlemata toodetega, mis on töödeldud toiduna kasutamiseks, kasutades nimetatud lisas loetletud tooteid.
- (6) Kuigi äririsk on omane kogu majandustegevusele, on põllumajandustootmine eriti ebakindel, sest see sõltub bioloogilistest protsessidest ning ilmastikutingimustest. See ebakindlus on võimendatud, kuna põllumajandustooted ja toiduained on suuremal või vähemal määral riknevad ja hooajalised. Põllumajanduspoliitika on selgelt rohkem turule orienteeritud kui varem, mistõttu on kaitse ebaausate kaubandustavade eest muutunud põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas tegutsevatele ettevõtjatele veelgi olulisemaks.
- (7) Ennekõike võivad sellised ebaausad kaubandustavad mõjutada negatiivselt põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa elatustaset. See mõju on kas otsene, kuna see puudutab nii põllumajandustootjaid ja nende organisatsioone kui ka tarnijaid, või kaudne, avaldades põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas kasutatavate ebaausate kaubandustavade tagajärjel nn doominioefektina viisil, mis mõjutab negatiivselt tarneahela esmatootjaid.
- (8) Enamikus, kuid mitte kõigis liikmesriikides on olemas riigisisesed erinormid, millega kaitstakse tarnijaid ettevõtjatevaheliste ebaausate kaubandustavade eest põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas. Kui on olemas võimalus tugineda lepinguõigusele või enesereguleerimise algatustele, piirab selliste õiguskaitsevahendite praktilist väärtust kartus, et kaebuse esitaja vastu kasutatakse kaubanduslikke survemeetmeid või et selliste tavade vaidlustamisega kaasnevad finantsriskid. Seetõttu delegeerivad teatavad liikmesriigid, kus on kehtestatud ebaausaid kaubandustavasid käsitlevad erinormid, nende normide täitmise tagamise haldusastutustele. Ebaausaid kaubandustavasid käsitlevad liikmesriikide erinormid – kui need on olemas – on aga väga erinevad.
- (9) Ettevõtjate arv ja suurus on põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahela eri etappides erinev. Läbirääkimispositsiooni erinevused, mis on vastavuses tarnija majandusliku sõltuvusega ostjast, toovad endaga tõenäolisemalt kaasa olukorra, kus suured ettevõtjad sunnivad väiksematele ettevõtjatele peale ebaausaid kaubandustavasid. Dünaamiline lähenemisviis, mille puhul võetakse aluseks tarnija ja ostja suhteline suurus nende aastakäibe alusel, peaks võimaldama paremat kaitset ebaausate kaubandustavade eest nendele ettevõtjatele, kellel on seda kõige rohkem vaja. Ebaausad kaubandustavad on eriti kahjulikud põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas tegutsevatele väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd). Ettevõtjaid, kelle aastakäive ei ületa 350 000 000 eurot tuleks samuti kaitsta ebaausate kaubandustavade eest olukordades, kus selliste tavadega seotud kulude vältimise eesmärgil suunatakse need kulud edasi põllumajandustootjatele. Põllumajandustootjatele avalduv nn doominioefekt näib olevat eriti märkimisväärne ettevõtjate puhul, kelle aastakäive on kuni 350 000 000 eurot. Põllumajandustoodete ja toiduainete, sealhulgas töödeldud toodete vahetarnijate toodete kaitse võib samuti aidata ära hoida kaubavahetuse ümbersuunamise töödeldud tooteid tootvatelt põllumajandustootjatelt ja nende liitudelt kaitsmata tarnijatele.
- (10) Käesoleva direktiiviga pakutav kaitse peaks tooma kasu nendele põllumajandustootjatele ja füüsilistele või juriidilistele isikutele, kes tarnivad põllumajandustooteid ja toiduaineid, sealhulgas tunnustatud või tunnustamata tootjaorganisatsioonid ning tunnustatud või tunnustamata tootjaorganisatsioonide liidud, sõltuvalt nende suhtelisest läbirääkimispositsioonist. Kõnealuste tootjaorganisatsioonide ja tootjaorganisatsioonide liitude hulka

(4) ELT C 86, 6.3.2018, lk 40.

kuuluvad ühistud. Need tootjad ja isikud on ebaausate kaubandustavade suhtes eriti haavatavad ja neil on kõige vähem võimalusi nende tavadega toime tulla, ilma et see mõjutaks negatiivselt nende majanduslikku elujõulisust. Seoses nende tarnijate kategooriatega, keda tuleks kaitsta käesoleva direktiivi alusel, tasub ära märkida, et suur osa põllumajandustootjate moodustatud ühistutest on suuremad kui VKEd, kuid kelle aastakäive ei ületa 350 000 000 eurot.

- (11) Käesoleva direktiiviga tuleks hõlmata äritehingud sõltumata sellest, kas need toimuvad ettevõtjate vahel või ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste vahel, pidades silmas, et avaliku sektori asutuste suhtes peaksid põllumajandustoodete ja toiduainete ostmisel kehtima samasugused normid. Käesolev direktiiv peaks kohalduma kõigile avaliku sektori asutustele, kes on ostjad.
- (12) Liidu tarnijaid tuleks kaitsta ebaausate kaubandustavade eest, mida kasutavad nii tarnijaga samas liikmesriigis elu- või asutamiskohta omavad ostjad kui ka tarnijaga erinevas liikmesriigis elu- või asutamiskohta omavad ostjad. Selline kaitse võib ära hoida võimalikke soovimatuid tagajärgi, näiteks kohaldatavate normide alusel asukoha valimist. Väljaspool liitu asutatud tarnijaid tuleks samuti kaitsta ebaausate kaubandustavade eest, kui nad müüvad põllumajandustooteid ja toiduaineid liitu. Lisaks tõenäosusele, et sellised tarnijad on ebaausate kaubandustavade suhtes võrdväärselt haavatavad, tasakaalustab selline laiem kaitse soovimatut kaubanduse ümbersuunamist kaitsmata tarnijatele, mis õõnestaks tarnijate kaitset liidus.
- (13) Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse peaksid kuuluma põllumajandustoodete ja toiduainete müügiga seotud teatavad kõrvalteenused.
- (14) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada suuremate ettevõtjate äritegevuse suhtes nende ettevõtjate vastu, kellel on nõrgem läbirääkimispositsioon. Suhtelise läbirääkimispositsiooni ühtlustamiseks on sobilik eri ettevõtjate aastakäive. Kuigi tegu on ühtlustamisega, võimaldab selline kriteerium ettevõtjatele prognoositavust neile käesolevast direktiivist tulenevate õiguste ja kohustuste osas. Ülempiir peaks takistama kaitse pakkumist ettevõtjatele, kes ei ole haavatavad või on märkimisväärselt vähem haavatavad kui nende väiksemad partnerid või konkurendid. Seetõttu kehtestatakse käesoleva direktiiviga käibe alusel ettevõtjate kategooriad, mille kohaselt pakutakse kaitset.
- (15) Kuna ebaausaid kaubandustavasid võib tulla ette põllumajandustootete või toiduaine müügi igas etapis, enne või pärast müügitehingut või selle ajal, peaksid liikmesriigid tagama, et käesolevat direktiivi kohaldatakse kõnealuste tavade suhtes sõltumata sellest, millises etapis need esinevad.
- (16) Kui otsustatakse selle üle, kas lugeda konkreetset kaubandustava ebaausaks, on oluline vähendada ohtu, et piiratakse isikute vaheliste õiglaste ja tõhusust suurendavate kokkulepete kasutamist. Seetõttu on asjakohane teha vahet tavalisel, mis on selgelt ja ühemõtteliselt ette nähtud isikute vahel sõlmitud tarnelepingutes või järgnevatel lepingutes, ja tavalisel, mida kasutatakse pärast tehingu alustamist, ilma et nendes oleks enne kokku lepitud, nii et keelatakse üksnes ühepoolset ja tagasiulatuvat muudatust tarnelepingu selgetes ja ühemõttelistes tingimustes. Siiski loetakse teatavad kaubandustavad ebaausaks juba nende olemuse tõttu ja nende puhul ei tohiks kohaldada poolte lepinguvabadust.
- (17) Hilinenud maksmine põllumajandustoodete ja toiduainete, sealhulgas riknevate toodete eest ning riknevate toodete tellimuste tühistamine lühikese etteteatamisajaga mõjutab negatiivselt tarnija majanduslikku elujõulisust, ilma et sellest tuleneks majanduslikku kasu. Seetõttu tuleks sellised tavad keelata. Seda arvesse võttes on asjakohane määratleda käesoleva direktiivi kohaldamise eesmärgil riknevad põllumajandustooted ja toiduained. Toidualaste õigusnormidega seotud liidu õigusaktides kasutatud määratlustel on teised eesmärgid, näiteks tervis ja toiduohutus, ning seega ei ole need käesoleva direktiivi kohaldamisel asjakohased. Toodet tuleks pidada riknevaks, kui see võib eeldatavalt muutuda müügiks kõlbmatuks 30 päeva jooksul pärast koristamise, tootmise või töötlemise viimast tarnijapoolset toimingut, olenemata sellest, kas toodet pärast müüki täiendavalt töödeldakse ning kas pärast müüki käideldakse toodet muude normide, eelkõige toiduohutusnormide kohaselt. Riknevad tooted enamasti kasutatakse või müüakse kiiresti. Riknevate toodete eest maksmine hiljem kui 30 päeva pärast tarnimist, toodete regulaarse tarnimise puhul 30 päeva pärast kokkulepitud tarneperioodi lõppu või 30 päeva pärast makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva ei ole kooskõlas ausa kaubanduse põhimõttega. Suurema kaitse pakkumiseks põllumajandustootjatele ja nende likviidsusele ei peaks põllumajandustoodete ja toiduainete tarnijad ootama makset rohkem kui 60 päeva pärast tarnimist, toodete regulaarse tarnimise puhul 60 päeva pärast kokkulepitud tarneperioodi lõppu või 60 päeva pärast makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva.

Need piirangud peaksid kohalduma üksnes põllumajandustoodete ja toiduainete müügiga seotud maksete suhtes ja mitte teiste maksete suhtes, nagu ühistu täiendavad maksed oma liikmetele. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2011/7/EL⁽⁵⁾ peaks käesoleva direktiivi kohaldamisel olema võimalik käsitleda kokkulepitud tarneperioodi eest makstava summa kindlaksmääramise kuupäevana arve väljastamise kuupäeva või ostja poolt arve kättesaamise kuupäeva.

- (18) Käesolevas direktiivis sätestatud hilinenud maksmist käsitlevad normid kujutavad endast erisätteid põllumajandustoodete ja toiduainete sektorile direktiivis 2011/7/EL sätestatud makseperioodidest. Käesolevas direktiivis sätestatud hilinenud maksmist käsitlevad normid ei tohiks mõjutada kokkuleppeid, mis käsitlevad väärtuse jaotamise klausleid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013⁽⁶⁾ artikli 172a tähenduses. Selleks et tagada koolikava sujuv toimimine määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 23 kohaselt, ei kohaldata käesolevas direktiivis sätestatud hilinenud maksmist käsitlevaid sätteid ostja (st toetusetaotleja) poolt tarnijale koolikava raames tehtud maksete suhtes. Võttes arvesse tervishoiuteenuseid osutavate avalik-õiguslike isikute ees seisvaid väljakutseid määrata tervishoiu kindlaks prioriteetid selliselt, et iga üksiku patsiendi vajadused oleks tasakaalus olemasolevate rahaliste vahenditega, ei kohaldata neid sätteid samuti tervishoiuteenuseid osutavate avalik-õiguslike isikute suhtes direktiivi 2011/7/EL artikli 4 lõike 4 punkti b tähenduses.
- (19) Veini valmistamiseks kasutatavad viinamarjad ja viinamarjavirre on teatavas eriolukorras seetõttu, et viinamarju koristatakse üksnes väga piiratud ajavahemikul aastast, kuid nendest valmistatud veini müüakse mõnel juhul alles aastaid hiljem. Sellise eriolukorraga arvestamiseks on tootjaorganisatsioonid ja tootmisharudevahelised organisatsioonid tavaliselt töötanud selliste toodete tarnimiseks välja standardlepingud. Nendes standardlepingutes nähakse ette konkreetsed osamaksete maksetähtpäevad. Kuna neid standardlepinguid kasutavad tarnijad ja ostjad mitmeaastaste kokkulepete korral, aitavad need lisaks põllumajandustootjatele pikaajaliste müügisuhete kindlustamisele panustada ka tarneahela stabiilsusse. Kui sellised standardlepingud, mille on koostanud tunnustatud tootjaorganisatsioonid, tootmisharudevahelised organisatsioonid või tootjaorganisatsioonide liidud, on liikmesriikide poolt muudetud siduvaks määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 164 kohaselt („eeskirjade laiendamine“) enne 1. jaanuari 2019 või kui liikmesriik uuendab standardlepingu laiendamist, ilma et ta muudaks sealjuures oluliselt maksetingimusi viinamarjade ja viinamarjavirde tarnijate kahjuks, ei kohaldata käesoleva direktiivi hilinenud maksmist käsitlevaid sätteid sellistele lepingutele, mis on sõlmitud veini valmistamiseks kasutatavate viinamarjade ja viinamarjavirde tarnijate ja nende otseostjate vahel. Liikmesriigid on kohustatud teatama määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 164 lõike 6 kohaselt komisjonile vastavatest tootjaorganisatsioonide, tootmisharudevaheliste organisatsioonide või tootjaorganisatsioonide liitude koostatud lepingutest.
- (20) Riknevate toodete tellimuste tühistamist vähem kui 30 päeva ette tuleks pidada ebaausaks, kuna tarnija ei ole suuteline leidma kõnealustele toodetele alternatiivset müügivõimalust. Teatavate sektorite toodete puhul võib isegi lühema etteteatamisajaga tühistamine jätta tarnijatele siiski piisavalt aega müüa tooteid mujale või kasutada neid ise. Seetõttu peaks võimaldama liikmesriikidel näha selliste sektorite puhul asjakohaselt põhjendatud juhtudel ette lühema etteteatamisajaga tühistamine.
- (21) Tugevamad ostjad ei tohiks muuta kokkulepitud lepingutingimusi ühepoolselt, st jätta kaubaloetlust välja tooteid, mis on hõlmatud tarnelepinguga. Küll ei peaks see hõlmama olukordi, kui tarnija ja ostja on sõlminud lepingu, milles on nimelt sätestatud, et ostja saab tehingu konkreetse osa täpsustada hilisemas etapis, pidades silmas tulevasti tellimusi. See võib olla näiteks seotud tellitavate kogustega. Lepingut ei sõlmita tingimata ühekorraga kõigi tarnija ja ostja vahelise tehingu aspektide kohta.
- (22) Põllumajandustoodete ja toiduainete tarnija ja ostja peaksid saama vabalt pidada müügitehingu üle läbirääkimisi, sealhulgas hinna üle. Need läbirääkimised hõlmavad ka makseid teenuste eest, mida ostja on tarnijale osutanud, näiteks kaubaloetellu lisamine, turustamine ja müügiendendus. Kui ostja nõuab, et tarnija teeks makseid, mis ei ole seotud konkreetse müügitehinguga, peetakse seda ebaausaks ja see peaks olema käesoleva direktiivi alusel keelatud.
- (23) Kuigi kirjalike lepingute sõlmimine ei ole kohustuslik, võib kirjalike lepingute kasutamine põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas aidata vältida teatavaid ebaausaid kaubandustavasid. Seetõttu ja selleks, et kaitsta

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT L 48, 23.2.2011, lk 1).

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

tarnijaid selliste ebaausate tavade eest, peaks tarnijatel või nende liitudel olema õigus taotleda tarnetingimuste kirjalikku kinnitust, kui need on juba kokku lepitud. Sellistel juhtudel tuleks ostja keeldumist tarnelepingu tingimuste kirjalikust kinnitamisest käsitada ebaausa kaubandustavana ja see tuleks ära keelata. Lisaks võivad liikmesriigid määrata kindlaks pikaajaliste lepingute sõlmimise parimad tavad ja neid jagada ning edendada, et tugevdada tootjate läbirääkimispositsiooni põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas.

- (24) Käesoleva direktiiviga ei ühtlustata tõendamiskohustust käsitlevaid norme, mida kohaldatakse riiklike nõuete täitmise eest vastutavate asutuste menetlustes, ega ühtlustata tarnelepingute määratlust. Seega on tõendamiskohustust käsitlevad normid ja tarnelepingute määratlus sätestatud liikmesriikide õiguses.
- (25) Käesoleva direktiivi kohaselt peaks tarnijatel olema võimalik esitada kaebusi teatavate ebaausate kaubandustavade kohta. Oma õigusi kaitsva tarnija vastu kaubanduslike survemeetmete kasutamine ostja poolt või sellega ähvardamine, näiteks toodete eemaldamine kaubaloetelust, tellitud toodete koguste vähendamine või tema poolt tarnijale osutatavate teatavate teenuste, näiteks turustamise või tarnija toodete müügi edendamise peatamine, tuleks keelata ja neid tuleks käsitada ebaausate kaubandustavadena.
- (26) Põllumajandustoodete ja toiduainete ladustamise, väljapanemise, kaubaloetellu lisamise või turul kättesaadavaks tegemise kulud kannab tavaliselt ostja. Seega tuleks käesoleva direktiiviga keelata, et tarnijalt nõutakse nimetatud teenuste eest maksmist kas ostjale või kolmandale isikule, välja arvatud juhul, kui makses on kokku lepitud selgelt ja ühemõtteliselt tarnelepingu sõlmimisel või järgnevas ostja ja tarnija vahel sõlmitud lepingus. Kui sellises makses on kokku lepitud, peaks see põhinema objektiivsetel ja mõistlikel hinnangutel.
- (27) Selleks et tarnija rahalist panust põllumajandustoodete ja toiduainete müügi edendamise, turustamise või reklaamiga seotud kuludesse, sealhulgas reklaamiesitlused poodides ja müügi kampaaniad, saaks pidada ausaks, tuleks neis kokku leppida selgelt ja ühemõtteliselt tarnelepingu sõlmimisel või järgnevas ostja ja tarnija vahel sõlmitud lepingus. Muul juhul tuleks need käesoleva direktiiviga keelata. Kui sellises rahalises panuses on kokku lepitud, peaks see põhinema objektiivsetel ja mõistlikel hinnangutel.
- (28) Liikmesriigid peaksid määrama nõuete täitmise eest vastutavad asutused, et tagada käesolevas direktiivis sätestatud keeldude tõhus järgimine. Nendel asutustel peaks olema õigus tegutseda kas omal algatusel või põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas esinevatest ebaausatest kaubandustavadest mõjutatud isikute kaebuste, rikkumistest teatajate kaebuste või anonüümsete kaebuste alusel. Nõuete täitmise eest vastutav asutus võib jõuda järeldusele, et kaebuse põhjal meetmete võtmiseks ei ole piisavalt alust. Sellise järelduseni võivad viia ka haldusalased prioriteedid. Kui nõuete täitmise eest vastutav asutus leiab, et ta ei saa kaebuse põhjal meetmete võtmist prioriteediks seada, teavitab ta sellest kaebuse esitajat ja põhjendab oma otsust. Kui kaebuse esitaja palub, et tema identiteet jääks konfidentsiaalseks, kuna ta kardab kaubanduslikku survestamist, peaksid liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutavad asutused võtma asjakohaseid meetmeid.
- (29) Kui liikmesriigis on rohkem kui üks nõuete täitmise eest vastutav asutus, peaks riik määrama kontaktpunkti, et hõlbustada tõhusat koostööd teiste asutuste ja komisjoniga.
- (30) Tarnijad võivad leida, et lihtsam on esitada kaebus oma liikmesriigi nõuete täitmise eest vastutavale asutusele, näiteks keelelistel põhjustel. Nõuete täitmisega seoses võib kaebuse esitamine selle liikmesriigi nõuete täitmise eest vastutavale asutusele, kus on ostja elu- või asutamiskoht, osutada siiski tulemuslikumaks. Tarnijale tuleks anda võimalus valida, millisele asutusele kaebus esitada.
- (31) Kaebused tootjaorganisatsioonidelt, muudelt tarnijaorganisatsioonidelt ja selliste organisatsioonide liitudelt, sealhulgas esindusorganisatsioonidelt, võivad aidata kaitsta organisatsiooni selliste üksikliikmete identiteeti, kes peavad ennast ebaausate kaubandustavade ohvriks. Muudel organisatsioonidel, kellel on õigustatud huvi esindada tarnijaid, peaks olema võimalik esitada kaebus tarnija taotluse korral ja tarnija huvides, tingimusel et sellised organisatsioonid on sõltumatud mittetulundusühingud. Liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutaval asutustel peaks seega olema õigus võtta vastu selliste üksuste kaebusi ja nende põhjal meetmeid võtta, kaitstes samas ostja menetlusõigusi.
- (32) Ebaausate kaubandustavade keelustamise tõhusa täitmise tagamise eesmärgil peaks määratud nõuete täitmise eest vastutavatel asutustel olema vajalikud ressursid ja eksperditeadmised.

- (33) Liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutavatel asutustel peaksid olema vajalikud õigused ja eksperditeadmised uurimiste läbiviimiseks. Kõnealustele asutustele volituste andmine ei tähenda seda, et asutused on kohustatud kasutama neid volitusi iga uurimise puhul, mida nad läbi viivad. Nõuete täitmise eest vastutavate asutuste volitused peaksid näiteks võimaldama neil tõhusalt koguda faktilist teavet ja neil peaks olema õigus vajaduse korral nõuda, et keelustatud tava kasutamine lõpetataks.
- (34) Hoiatava vahendi olemasolu, näiteks õigus määrata trahve ja muid sama tõhusaid karistusi või algatada menetlus trahvi määramiseks, sealhulgas kohtus, ning avaldada uurimistulemused, sealhulgas teabe avaldamine rikkumise toime pannud ostja kohta, võib motiveerida käitumist muutma ja otsima pooltevahelisi kohtueelseid lahendusi ning seetõttu peaksid sellised vahendid kuuluma nõuete täitmise eest vastutavate asutuste volituste hulka. Eriti tõhusaks ja hoiatavaks võivad osutuda trahvid. Siiski peaks nõuete täitmise eest vastutaval asutusel olema võimalik iga uurimise puhul otsustada, milliseid oma volitusi ta kasutab ja kas ta määrab või algatab menetluse trahvi või mõne muu sama tõhusa karistuse määramiseks.
- (35) Käesoleva direktiiviga antud volituste kasutamisel nõuete täitmise eest vastutavatele asutustele antud volituste kasutamisel tuleks kohaldada asjakohaseid kaitsemeetmeid, mis vastavad liidu õiguse üldpõhimõtetele ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartale, kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga, austades sealhulgas ostja õigust kaitsele.
- (36) Komisjon ja liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutavad asutused peaksid tegema tihedat koostööd, et tagada ühtne lähenemisviis käesolevas direktiivis sätestatud normide kohaldamisel. Eelkõige peaksid nõuete täitmise eest vastutavad asutused üksteist vastastikku abistama, näiteks vahetades teavet ja pakkudes abi piiriülese mõõtmega uurimistes.
- (37) Nõuete tõhusa täitmise tagamise hõlbustamiseks peaks komisjon aitama korraldada liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutavate asutuste korrapäraseid kohtumisi, kus saab jagada asjakohast teavet, parimaid tavasid, infot uute arengusuundade kohta, nõuete täitmist puudutavaid tavasid ja soovitusi seoses käesolevas direktiivis kehtestatud sätete kohaldamisega.
- (38) Nimetatud teabevahetuse hõlbustamiseks peaks komisjon looma avaliku veebisaidi, mis sisaldab viiteid riiklikele nõuete täitmise eest vastutavatele asutustele, sealhulgas teavet käesoleva direktiivi ülevõtmise meetmete kohta.
- (39) Kuna enamik liikmesriike on juba kehtestanud ebaausaid kaubandustavasid käsitlevad riigisisised normid (ehkki need on erinevad), on asjakohane kasutada liidu õiguse kohase kaitse miinimumstandardi kehtestamise vahendina direktiivi. See peaks võimaldama liikmesriikidel lisada asjakohased normid oma riigi õiguskorda nii, et oleks võimalik kehtestada ühtne kord. Liikmesriikidel ei tohiks keelata jätta oma territooriumil kehtima ja kehtestada rangemaid riigisiseseid norme, millega tagatakse ulatuslikum kaitse põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjatevahelistes suhetes ebaausate kaubandustavade eest, tingimusel et peetakse kinni siseturu toimimise suhtes kohaldatavast liidu õigusest ja et sellised normid on proportsionaalsed.
- (40) Liikmesriigid peaksid samuti saama jätta kehtima või kehtestada riigisiseseid norme käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja jäävate ebaausate kaubandustavade vastu võitlemiseks, tingimusel et peetakse kinni siseturu toimimise suhtes kohaldatavast liidu õigusest ja et sellised normid on proportsionaalsed. Sellised riigisisised normid võiksid minna kaugemale käesolevast direktiivist, näiteks ostjate ja tarnijate suuruse, ostjate kaitse, toodete valiku ning teenuste valiku osas. Sellised riigisisised normid võiksid samuti minna kaugemale käesolevas direktiivis loetletud keelatud ebaausate kaubandustavade arvust ja liikidest.
- (41) Selliseid riigisiseseid norme kohaldataks koos vabatahtlike juhtimismeetmetega, näiteks riiklike tegevusjuhenditega või tarneahela algatusega. Sõnaselgelt tuleks innustada kasutama vabatahtlike alternatiivseid tarnijate ja ostjate vaheliste vaidluste lahendamise mehhanisme, ilma et see piiraks tarnija õigust esitada kaebus või pöörduda tsiviilkohtusse.
- (42) Komisjonil peaks olema ülevaade käesoleva direktiivi rakendamisest liikmesriikides. Lisaks peaks komisjonil olema võimalik hinnata käesoleva direktiivi tõhusust. Sel eesmärgil peaksid liikmesriikide nõuete täitmise eest vastutavad asutused esitama komisjonile iga-aastased aruanded. Need aruanded peaksid vajaduse korral sisaldama kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet kaebuste, uurimiste ja vastuvõetud otsuste kohta. Selleks et tagada

aruandekohustuse rakendamiseks ühetaolised tingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisolitused. Neid volitusi tuleks kasutada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ⁽⁷⁾.

- (43) Põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ettevõtjatevahelistes suhetes esinevate ebaausate kaubandustavade seotud poliitika tõhusa rakendamise huvides peaks komisjon käesoleva direktiivi kohaldamise läbi vaatama ning esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele aruande. Kõnealuse läbivaatamise käigus tuleks eeskätt hinnata selliste riiklike meetmete tõhusust, mille eesmärk on võidelda ebaausate kaubandustavade põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ning hinnata nõuete täitmise eest vastutavate asutuste vahelise koostöö tõhusust. Läbivaatamisel peaks pöörama erilist tähelepanu ka sellele, kas edaspidi oleks lisaks tarnijate kaitsmisele õigustatud tarneahelas ka põllumajandustoodete ja toiduainete ostjate kaitse. Aruandele tuleks asjakohasel juhul lisada seadusandlikud ettepanekud.
- (44) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt kehtestada liidu kaitse miinimumstandard, ühtlustades selleks liikmesriikide erinevad meetmed, mis käsitlevad ebaausaid kaubandustavasid, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid oma ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Eesmärgiga võidelda tavade vastu, mis kalduvad suurel määral kõrvale heast äritavast, on vastuolus hea usu ja ausa kauplemise põhimõttega ning mille üks kaubanduspartner on ühepoolselt kehtestanud teise suhtes, sätestatakse käesolevas direktiivis selliste ebaausate kaubandustavade miinimumloetelu, mis on põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas ostjate ja tarnijate vahel keelatud, ning nähakse ette nende keeldude järgimise tagamiseks miinimumnormid ja nõuete täitmise eest vastutavate asutuste vahelise koostöö kord.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse teatavate ebaausate kaubandustavade suhtes, mis tulevad ette olukorras, kus põllumajandustooted ja toiduaineid müüb
 - a) tarnija, kelle aastakäive on kuni 2 000 000 eurot, ostjale, kelle aastakäive on suurem kui 2 000 000 eurot;
 - b) tarnija, kelle aastakäive on suurem kui 2 000 000 eurot, kuid ei ületa 10 000 000 eurot, ostjale, kelle aastakäive on suurem kui 10 000 000 eurot;
 - c) tarnija, kelle aastakäive on suurem kui 10 000 000 eurot, kuid ei ületa 50 000 000 eurot, ostjale, kelle aastakäive on suurem kui 50 000 000 eurot;
 - d) tarnija, kelle aastakäive on suurem kui 50 000 000 eurot, kuid ei ületa 150 000 000 eurot, ostjale, kelle aastakäive on suurem kui 150 000 000 eurot;
 - e) tarnija, kelle aastakäive on suurem kui 150 000 000 eurot, kuid ei ületa 350 000 000 eurot, ostjale, kelle aastakäive on suurem kui 350 000 000 eurot.

Tarnijate ja ostjate esimese lõigu punktides a–e osutatud aastakäivet tuleb käsitada vastavalt komisjoni soovitus 2003/361/EÜ ⁽⁸⁾ lisa asjakohastele osadele ja eelkõige selle lisa artiklitele 3, 4 ja 6, sealhulgas mõistete „autonoomne ettevõtja“, „partnerettevõtja“, „sidusettevõtja“ määratlustele ja muule aastakäibega seonduvale.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽⁸⁾ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

Erandina esimesest lõigust kohaldatakse käesolevat direktiivi olukorras, kus põllumajandustooteid ja toiduaineid müüb tarnija, kelle aastakäive on kuni 350 000 000 eurot kõigile ostjatele, kes on avaliku sektori asutused.

Käesolevat direktiivi kohaldatakse müügi suhtes, mille puhul kas tarnija või ostja või mõlemad on asutatud liidus.

Käesolevat direktiivi kohaldatakse ka teenuste suhtes, mida ostja osutab tarnijale artiklis 3 osutatud juhtudel.

Käesolevat direktiivi ei kohaldata tarnijate ja tarbijate vaheliste kokkulepete suhtes.

3. Käesolevat direktiivi kohaldatakse tarnelepingute suhtes, mis on sõlmitud pärast käesoleva direktiivi ülevõtmise meetmete kohaldamise alguskuupäeva vastavalt artikli 13 lõike 1 teisele lõigule.

4. Tarnelepingud, mis on sõlmitud enne käesoleva direktiivi ülevõtmise meetmete avaldamise kuupäeva vastavalt artikli 13 lõike 1 esimesele lõigule, viiakse käesoleva direktiiviga kooskõlla 12 kuu jooksul pärast nimetatud avaldamiskuupäeva.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „põllumajandustooted ja toiduained“ – ELi toimimise lepingu I lisas loetletud tooted ning kõnealuses lisas loetlemata tooted, mis on töödeldud toiduna kasutamiseks, kasutades nimetatud lisas loetletud tooteid;
- 2) „ostja“ – elu- või asutamiskohast sõltumata füüsiline või juriidiline isik või mis tahes liidu avaliku sektori asutus, kes ostab põllumajandustooteid ja toiduaineid; mõiste „ostja“ võib hõlmata ka selliste füüsiliste või juriidiliste isikute rühma;
- 3) „avaliku sektori asutus“ – riigi, piirkonna või kohaliku omavalitsuse asutus, avalik-õiguslik isik, ühe või mitme nimetatud asutuse või avalik-õigusliku isiku moodustatud ühendus;
- 4) „tarnija“ – elu- või asutamiskohast sõltumata põllumajandustootja või füüsiline või juriidiline isik, kes müüb põllumajandustooteid ja toiduaineid; mõiste „tarnija“ võib hõlmata ka selliste põllumajandustootjate või selliste füüsiliste või juriidiliste isikute rühma, sealhulgas tootjaorganisatsiooni, tarnijaorganisatsiooni ning selliste organisatsioonide liitu;
- 5) „riknevad põllumajandustooted ja toiduained“ – põllumajandustooted ja toiduained, mis oma olemuse või töötlemisastme tõttu muutuvad eeldatavalt müügi lõppmatuks 30 päeva jooksul pärast koristamist, tootmist või töötlemist.

Artikkel 3

Ebaausate kaubandustavade keelustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et keelustatakse vähemalt kõik järgmised ebaausad kaubandustavad:

a) ostja maksab tarnijale

i) kui tarnelepingus on ette nähtud toodete regulaarne tarnimine:

— riknevate põllumajandustoodete ja toiduainete eest hiljem kui 30 päeva pärast kokkulepitud tarneperioodi lõppu, mille jooksul tarded on tehtud, või hiljem kui 30 päeva pärast kõnealuse tarneperioodi eest makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem;

— muude põllumajandustoodete ja toiduainete eest hiljem kui 60 päeva pärast kokkulepitud tarneperioodi lõppu, mille jooksul tarded on tehtud, või hiljem kui 60 päeva pärast kõnealuse tarneperioodi eest makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem;

käesolevas punktis nimetatud makseperioodide puhul ei tohi kokkulepitud tarneperiood olla ühelgi juhul pikem kui üks kuu;

ii) kui tarnelepingus ei ole toodete regulaarne tarnimine ette nähtud:

- riknevate põllumajandustoodete ja toiduainete eest hiljem kui 30 päeva pärast tarne kuupäeva või hiljem kui 30 päeva pärast makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem;
- muude põllumajandustoodete ja toiduainete eest hiljem kui 60 päeva pärast tarne kuupäeva või hiljem kui 60 päeva pärast makstava summa kindlaksmääramise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb on hilisem.

Olenemata käesoleva punkti alapunktidest i ja ii, kui ostja määrab kindlaks makstava summa,

- algavad punktis i osutatud makseperioodid selle kokkulepitud tarneperioodi lõppedes, mille jooksul on tarded tehtud, ning
- algavad punktis ii osutatud makseperioodid tarne kuupäeval;

- b) ostja tühistab riknevate põllumajandustoodete ja toiduainete tellimused nii lühikese etteteatamisega, et ei saa mõistlikult eeldada, et tarnija leiab neile toodetele muid turustus- või kasutusvõimalusi; tühistamist varem kui 30 päeva ette käsitatakse alati lühikese etteteatamisena; liikmesriigid võivad eri sektorite jaoks asjakohaselt põhjendatud juhtudel kehtestada 30 päevast lühemad makseperioodid;
- c) ostja muudab ühepoolselt põllumajandustoodete ja toiduainete tarnelepingu tingimusi, mis on seotud põllumajandustoodete ja toiduainete tarnete või kohaletoimetamise sageduse, viisi, koha, aja või mahuga, kvaliteedistandardite, maksetingimuste või hindadega või üksnes selliste teenuste osutamisega, millele osutatakse lõikes 2;
- d) ostja nõuab tarnijalt makseid, mis ei ole seotud tarnija põllumajandustoodete ja toiduainete müügiga;
- e) ostja nõuab, et tarnija maksaks põllumajandustoodete ja toiduainete raiskumise või kao või mõlema eest, kui tegu ei ole tarnija hooletuse või süüga, kui see on toimunud ostja ruumides või kui omandiõigus on ostjale üle läinud;
- f) ostja keeldub kirjalikult kinnitast ostja ja tarnija vahel sõlmitud tarnelepingu tingimusi, mille kohta tarnija on palunud kirjalikku kinnitust; seda sätet ei kohaldata juhul, kui tarneleping käsitleb tooteid, mida tootjaorganisatsiooni, sealhulgas ühistu liige tarnib tootjaorganisatsioonile, mille liige ta on, kui asjaomase tootjaorganisatsiooni põhikiri või selles sätestatud või sellest tulenevad reeglid ja otsused sisaldavad sätteid, millel on tarnelepinguga sarnane mõju;
- g) ostja omandab ebaseaduslikult tarnija ärisaladuse, kasutab seda või avalikustab selle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/943 (*) tähenduses;
- h) ostja ähvardab tarnijat kaubanduslike survemeetmetega või kasutab tarnija vastu suunatud kaubanduslike survemeetmeid, kui tarnija kasutab oma lepingust tulenevaid ja juriidilisi õigusi, sealhulgas esitades kaebuse või tehes uurimise käigus koostööd nõuete täitmise eest vastutavate asutustega;
- i) ostja nõuab tarnijalt kompensatsiooni tarnija toodete müügiga seotud kliendikaebuste läbivaatamise eest, kuigi kaebuse põhjus ei ole seotud tarnija hooletuse või süüga.

Esimese lõigu punktis a osutatud keeld ei mõjuta järgmist:

- direktiivis 2011/7/EL sätestatud hilinenud maksmise tagajärgede ja hilinenud maksmise korral võetavate meetmete suhtes kohaldatakse kõnealusel direktiivis sätestatud makseperioodidest erandina käesolevas direktiivis sätestatud makseperioode;
- ostja ja tarnija võimalus leppida kokku väärtuse jaotamise klauslis määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 172a tähenduses.

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/943, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset (ELT L 157, 15.6.2016, lk 1).

Esimese lõigu punktis a osutatud keeldu ei kohaldata järgmiste maksete suhtes:

- ostja poolt tarnijale tehtud maksed, kui need maksed on tehtud koolikava raames vastavalt määruse (EL) nr 1308/2013 artiklile 23;
- maksed, mille on teinud direktiivi 2011/7/EL artikli 4 lõike 4 punkti b kohaselt tervishoiuteenuseid osutavad avalikõiguslikud isikud;
- maksed, mis on tehtud veini valmistamiseks kasutatavate viinamarjade või viinamarjavirde tarnijate ja nende otseostjate vahel sõlmitud tarnelepingute alusel, tingimusel et
 - i) müügitehingute maksetingimused on kindlaks määratud standardlepingutes, mis on muudetud siduvaks määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 164 kohaselt enne 1. jaanuari 2019 ning liikmesriigid uuendavad standardlepingute laiendamist alates kõnealusest kuupäevast, ilma et see muudaks oluliselt maksetingimusi viinamarjade või viinamarjavirde tarnijate kahjuks, ning
 - ii) veini valmistamiseks kasutatavate viinamarjade või viinamarjavirde tarnijate ja nende otseostjate vahelised tarnelepingud on mitmeaastased või muutuvad mitmeaastaseks.

2. Liikmesriigid tagavad, et keelustatakse vähemalt kõik järgmised kaubandustavad, välja arvatud juhul, kui nende suhtes on eelnevalt selgelt ja ühemõtteliselt tarnelepingus või järgnevas tarnija ja ostja vahel sõlmitud lepingus kokku lepitud:

- a) ostja tagastab tarnijale müümata jäänud põllumajandustooted ja toiduained, ilma et ta maksaks nimetatud müümata jäänud toodete või nimetatud toodete kõrvaldamise või mõlema eest;
- b) tarnijalt nõutakse tasu tema põllumajandustoodete ja toiduainete ladustamise, väljapanemise, kaubaloetellu lisamise või turul kättesaadavaks tegemise eest;
- c) ostja nõuab, et tarnija kannaks kõik või osa ostja poolt müügiedenduse käigus müüdavate põllumajandustoodete ja toiduainete allahindluse kuludest;
- d) ostja nõuab, et tarnija kannaks ostja poolt müüdavate põllumajandustoodete ja toiduainete turundamise kulud;
- e) ostja nõuab, et tarnija kannaks ostja poolt müüdavate põllumajandustoodete ja toiduainete turustamise kulud;
- f) ostja nõuab, et tarnija kannaks tarnija toodete müügiks kasutatavate müügi-alade kordaseadmise eest personalile tasutavad kulud.

Liikmesriigid tagavad, et esimese lõigu punktis c osutatud kaubandustava on keelatud, välja arvatud juhul, kui ostja, kes on müügiedenduse algatajaks, määrab enne müügiedenduse algust kindlaks müügiedenduse ajavahemiku ja allahindlusega tellitavate põllumajandustoodete ja toiduainete eeldatava koguse.

3. Kui ostja nõuab lõike 2 esimese lõigu punktis b, c, d, e või f osutatud olukordades tasu maksmist, esitab ostja tarnijale viimase nõudmisel kirjalikult hinnangulise maksesumma ühiku kohta või üldise maksete summa, olenevalt sellest, kumb on asjakohane, ning kui tegemist on lõike 2 esimese lõigu punktis b, d, e või f osutatud olukordadega, esitab ostja tarnijale kirjalikult ka hinnangulised kulud ja nende kulude põhjenduse.

4. Liikmesriigid tagavad, et lõigetes 1 ja 2 sätestatud keelud on üldist kehtivust omavad sätted, mida kohaldatakse igas nende keeldude kohaldamisalasse kuulavas olukorras, olenemata sellest, millist õigust poolte vahel tarnelepingu suhtes muidu kohaldatakse.

Artikkel 4

Nõuete täitmise eest vastutavate asutuste määramine

1. Iga liikmesriik määrab vähemalt ühe asutuse, kes tagab artiklis 3 sätestatud keeldude järgimise riigi tasandil (edaspidi „nõuete täitmise eest vastutav asutus“), ja teavitab sellisest määramisest komisjoni.
2. Kui liikmesriik määrab oma territooriumil rohkem kui ühe nõuete täitmise eest vastutava asutuse, määrab ta ühtse kontaktpunkti koostöö tegemiseks nõuete täitmise eest vastutavate asutuste vahel ja komisjoniga.

*Artikkel 5***Kaebused ja konfidentsiaalsus**

1. Tarnija võib esitada kaebuse kas tarnija elu- või asutamiskoha liikmesriigi nõuete täitmise eest vastutavale asutusele või selle liikmesriigi nõuete täitmise eest vastutavale asutusele, kus on ostja, kelle puhul kahtlustatakse keelatud kaubandustava kasutamist, elu- või asutamiskoht. Nõuete täitmise eest vastutav asutus, kellele kaebus esitati, on pädev jõustama artiklis 3 sätestatud keelde.
2. Kaebusi võivad oma liikmete või asjakohastel juhtudel oma liikmete taotlusel esitada tootjaorganisatsioonid, muud tarnijaorganisatsioonid ja selliste organisatsioonide liidud, kelle liikmed või liikmete liikmed leiavad, et keelatud kaubandustava neid mõjutab. Muudel organisatsioonidel, kellel on õigustatud huvi esindada tarnijaid, on õigus esitada kaebus tarnija taotluse korral ja tarnija huvides, tingimusel et sellised organisatsioonid on sõltumatud mittetulundusühingud.
3. Liikmesriigid tagavad, et kaebuse esitaja nõudmisel võtab nõuete täitmise eest vastutav asutus meetmeid, mis on vajalikud, et tagada kaebuse esitaja või lõikes 2 osutatud liikmete või tarnijate identiteedi asjakohane kaitse ja mis tahes muu sellise teabe konfidentsiaalsust, mille avalikustamine võib kaebuse esitaja arvates tema või nimetatud liikmete või tarnijate huve kahjustada. Kaebuse esitaja märgib ära kogu teabe, mille puhul ta konfidentsiaalsust nõuab.
4. Liikmesriigid tagavad, et nõuete täitmise eest vastutav asutus, kellele kaebus esitati, teavitab kaebuse esitajat mõistliku aja jooksul pärast kaebuse saamist sellest, kuidas ta kavatseb kaebust menetleda.
5. Liikmesriigid tagavad, et kui nõuete täitmise eest vastutav asutus leiab, et kaebuse põhjal meetmete võtmiseks ei ole piisavalt alust, teavitab ta kaebuse esitajat oma seisukoha põhjustest mõistliku aja jooksul pärast kaebuse saamist.
6. Liikmesriigid tagavad, et kui nõuete täitmise eest vastutav asutus leiab, et kaebuse põhjal meetmete võtmiseks on piisav alus, siis ta algatab kaebuse uurimise ja viib uurimise lõpule mõistliku aja jooksul.
7. Liikmesriigid tagavad, et kui nõuete täitmise eest vastutav asutus leiab, et ostja on rikkunud artiklis 3 osutatud keelde, nõuab ta ostjalt keelatud kaubandustava kasutamise lõpetamist.

*Artikkel 6***Nõuete täitmise eest vastutavate asutuste volitused**

1. Liikmesriigid tagavad, et igal nende nõuete täitmise eest vastutaval asutusel on oma ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid ja eksperditeadmised, ning annavad nõuete täitmise eest vastutavale asutusele järgmised õigused:
 - a) õigus algatada ja läbi viia uurimisi omal algatusel või kaebuse põhjal;
 - b) õigus nõuda ostjatelt ja tarnijatelt kogu vajaliku teabe esitamist, et viia läbi keelatud kaubandustavadega seotud uurimisi;
 - c) õigus korraldada uurimiste raames ette teatamata kohapealseid kontrollid kooskõlas riigisiseste normide ja menetlustega;
 - d) õigus teha otsuseid, millega tuvastatakse artiklis 3 sätestatud keeldude rikkumisi ja nõutakse ostjalt keelatud kaubandustava kasutamise lõpetamist; nõuete täitmise eest vastutav asutus võib keelduda sellise otsuse tegemisest, kui sellega kaasneks risk avaldada kaebuse esitaja identiteeti või muu teave, mille avalikustamist peab kaebuse esitaja oma huve kahjustavaks ning tingimusel, et kaebuse esitaja on sellise teabe artikli 5 lõike 3 kohaselt ära märkinud;
 - e) õigus algatada kooskõlas riigisiseste normide ja menetlustega menetlusi, et määrata õigusrikkumise toimepanijale trahve ja muid sama tõhusaid karistusi ning võtta ajutisi meetmeid;
 - f) õigus avaldada korrapäraselt punktide d ja e alusel tehtud otsuseid.

Esimese lõigu punktis e osutatud karistused peavad rikkumise laadi, kestust, kordumist ja raskust arvesse võttes olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud õiguste kasutamisel järgitakse kaitseõiguse osas asjakohaseid kaitsemeetmeid kooskõlas liidu õiguse üldpõhimõtetega ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga, sealhulgas juhul, kui kaebuse esitaja taotleb artikli 5 lõike 3 kohaselt teabe käsitamist konfidentsiaalsena.

Artikkel 7

Alternatiivne vaidluste lahendamine

Ilma et see piiraks tarnijate õigust esitada kaebus artikli 5 kohaselt ning ilma et see piiraks artikli 6 kohaseid nõuete täitmise eest vastutava asutuse õigusi, võivad liikmesriigid edendada vaidluste tõhusa ja sõltumatu lahendamise mehhanismi, näiteks vahendusmenetluse vabatahtlikku kasutamist, eesmärgiga lahendada tarnijate ja ostjate vahelised vaidlused seoses ebaausate kaubandustavade kasutamisega ostja poolt.

Artikkel 8

Nõuete täitmise eest vastutavate asutuste vaheline koostöö

1. Liikmesriigid tagavad, et nõuete täitmise eest vastutavad asutused teevad omavahel ja komisjoniga tõhusalt koostööd ja abistavad üksteist vastastikku piiriülese mõõtmega uurimistes.

2. Nõuete täitmise eest vastutavad asutused saavad vähemalt kord aastas kokku, et arutada käesoleva direktiivi kohaldamist, võttes aluseks artikli 10 lõikes 2 osutatud aastaaruanded. Nõuete täitmise eest vastutavad asutused arutavad parimaid tavasid, uusi juhtumeid ja uusi arengusuundi põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas kasutatavate ebaausate kaubandustavade valdkonnas ning vahetavad teavet, eeskätt seoses rakendusmeetmetega, mida nad on võtnud vastavalt käesolevale direktiivile ja oma nõuete täitmist puudutavatele tavadele. Nõuete täitmise eest vastutavad asutused võivad võtta vastu soovitusi, et julgustada käesoleva direktiivi järjepidevat kohaldamist ja parandada nõuete tagamiseks võetavaid meetmeid. Komisjon osaleb nende kohtumiste korraldamises.

3. Komisjon loob veebisaidi, mis võimaldab nõuete täitmise eest vastutavatel asutustel vahetada teavet omavahel ja komisjoniga, eelkõige seoses iga-aastaste koosolekutega, ja haldab seda veebisaiti. Komisjon loob avaliku veebisaidi, kus on esitatud määratud nõuete täitmise eest vastutavate asutuste kontaktandmed ja lingid riiklike nõuete täitmise eest vastutavate asutuste või liikmesriikide muude asutuste veebisaitidele, ning mis sisaldab artikli 13 lõikes 1 osutatud meetmeid käesoleva direktiivi ülevõtmise kohta.

Artikkel 9

Riigisisesed normid

1. Liikmesriigid võivad ulatuslikuma kaitse tagamiseks jätta kehtima või kehtestada käesolevas direktiivis sätestatud rangemaid norme, mille eesmärk on võidelda ebaausate kaubandustavade, tingimusel et need riigisisesed normid on kooskõlas siseturu toimimise normidega.

2. Käesolev direktiiv ei piira selliste riigisestest normide kohaldamist, mille eesmärk on võidelda käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja jäävate ebaausate kaubandustavade, kui need normid on kooskõlas siseturu toimimise normidega.

Artikkel 10

Aruandlus

1. Liikmesriigid tagavad, et nõuete täitmise eest vastutavad asutused avaldavad igal aastal aruande oma tegevuse kohta, mis kuulub käesoleva direktiivi kohaldamisalasse; aruandes märgitakse muu hulgas vastu võetud kaebuste ning eelmisel aastal algatatud ja lõpetatud uurimiste arv. Iga lõpetatud uurimise kohta esitatakse aruandes kokkuvõtte ning kirjeldatakse uurimise sisu, tulemusi ja kui see on kohane, tehtud otsuseid, kohaldades artikli 5 lõikes 3 sätestatud konfidentsiaalsusnõudeid.

2. Liikmesriigid saadavad komisjonile iga aasta 15. märtsiks aruande, milles käsitletakse ettevõtjatevahelisi ebaausaid kaubandustavasid põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas. Kõnealune aruanne sisaldab eelkõige kõiki asjakohaseid andmeid käesoleva direktiiviga ette nähtud normide kohaldamise ja nende täitmise tagamise kohta asjaomases liikmesriigis eelmisel aastal.

3. Komisjon võib vastu võtta rakendusakte, milles sätestatakse
 - a) normid teabe kohta, mis on vajalikud lõike 2 kohaldamiseks;
 - b) liikmesriikide poolt komisjonile esitatava teabe haldamise kord ning normid teabe sisu ja vormi kohta;
 - c) teabe või dokumentide liikmesriikidele, rahvusvahelistele organisatsioonidele, kolmanda riigi pädevatele asutustele või avalikkusele edastamise või kättesaadavaks tegemise kord, võttes arvesse põllumajandustootjate ja ettevõtjate isikuandmete kaitset ning õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 11 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 11

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab põllumajandusturgude ühise korralduse komitee, mis on loodud määruse (EL) nr 1308/2013 artikliga 229. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 12

Hindamine

1. Komisjon teeb 1. novembriks 2025 direktiivi esimese hindamise ja esitab aruande kõnealuse hindamise peamiste järelduste kohta Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Aruandele lisatakse asjakohasel juhul seadusandlikud ettepanekud.
2. Hindamisel hinnatakse vähemalt
 - a) selliste riigi tasandil rakendatud meetmete tõhusust, mille eesmärk on võidelda ebaausate kaubandustavadega põllumajandustoodete ja toiduainete tarneahelas;
 - b) pädevate nõuete täitmise eest vastutavate asutuste vahelise koostöö tõhusust ja kui see on kohane, määratakse kindlaks sellise koostöö parandamise viisid.
3. Komisjon tugineb lõikes 1 osutatud aruandes artikli 10 lõikes 2 osutatud iga-aastastele aruannetele. Vajaduse korral võib komisjon nõuda liikmesriikidelt täiendavat teavet, sealhulgas teavet riigi tasandil rakendatud meetmete tõhususe kohta ning koostöö ja vastastikkuse abi tõhususe kohta.
4. Komisjon esitab 1. novembriks 2021 vahearuande käesoleva direktiivi ülevõtmise ja rakendamise seisu kohta Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 13

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. maiks 2021. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Nad hakkavad kõnealuseid norme kohaldama hiljemalt 1. novembril 2021.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste riigisiseste õigusnormide teksti.

*Artikkel 14***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub viiendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

*Artikkel 15***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 17. aprill 2019

Euroopa Parlamendi nimel
president
A. TAJANI

Nõukogu nimel
eesistuja
G. CIAMBA
